

УДК 364.4:378.091.3:005.336.2/.3

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2026-2-153-160>

Данильчук Лариса Олексіївна,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Лубни, Україна.

larkaterdan@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7156-5071>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ HARD SKILLS ТА SOFT SKILLS У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Постановка проблеми. Сучасна система професійної підготовки соціальних працівників функціонує в умовах динамічних соціокультурних змін, посилення гуманітарних викликів, гібридної війни, соціальної турбулентності, кризових процесів у суспільстві, зростання соціальної вразливості населення та трансформації запитів до професійної діяльності фахівців соціальної сфери. Соціальний працівник сьогодні має не лише володіти ґрунтовними фаховими знаннями й технологіями соціальної роботи, але й демонструвати високий рівень комунікативної культури, емоційної стійкості, адаптивності, міждисциплінарної взаємодії та здатності до саморегуляції.

У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема цілеспрямованого формування hard skills (жорстких, професійно-технологічних навичок) і soft skills (м'яких, особистісно-соціальних та соціально-комунікативних навичок), які у своїй єдності забезпечують ефективність професійної діяльності соціального працівника. Недостатня інтеграція зазначених навичок у зміст освітніх програм зумовлює фрагментарність професійної підготовки та знижує готовність випускників до реальних викликів соціальної практики, адже лише їх комплексне поєднання забезпечує готовність до ефективної соціальної роботи в мінливому середовищі, орієнтованій на людину, її потреби й ресурси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійної підготовки майбутніх соціальних працівників широко представлена

у вітчизняних наукових дослідженнях останнього десятиліття: І. Савельчук (2016), С. Кубицький (2017), Я. Співак (2018), А. Канівець (2021), Я. Співак, Л. Співак, О. Кузнецов, Є. Беседина, К. Дуднік (2021), Є. Черноштан (2024), С. Михнюк (2025) та ін. Значна увага приділяється змісту професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, вітчизняному і міжнародному досвіду, компетентнісному підходу, формуванню професійної компетентності, розвитку практико-орієнтованого навчання та інтеграції міждисциплінарних знань тощо.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що проблема формування hard skills та soft skills у майбутніх соціальних працівників представлена певною кількістю напрацювань: К. Коваль (2015), О. Бутиліна, Н. Радченко (2020), Т. Кочубей, Ю. Ткачук (2021) та ін. Водночас, недостатньо дослідженими залишаються питання методологічної інтеграції цих двох груп навичок у цілісну систему професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування засад формування hard skills та soft skills у процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Виклад основного матеріалу. Поняття «hard skills» і «soft skills» увійшли у педагогічну та психологічну наукову термінологію з теорії менеджменту та економічної освіти, однак сьогодні вони широко використовуються у соціальній педагогіці, психології праці, професійній освіті та теорії соціальної роботи.

У країнах Європейського Союзу формується поняття «м'яких навичок» (soft skills). Вони протиставляються жорстким – спеціальним вузькопрофесійним навичкам (hard skills – професійним компетенціям), бо не мають однозначної жорсткої прив'язки до конкретної професії. Часто м'які навички називають також універсальними або функціональними компетенціями, а факт володіння ними – функціональною грамотністю. ЮНЕСКО та Європейська комісія навіть встановили мінімальний рівень такої грамотності, необхідний кожному європейцю для того, аби «вписатися» в суспільство й не бути «соціальним інвалідом», не кажучи вже про професійну самореалізацію (Soft skills: універсальні навички європейського рівня).

Т. Кочубей, Ю. Ткачук зауважили, що до навичок hard skills належить усе, що можна довести до автоматизму в тій чи тій професійній сфері. Друга група навичок soft skills дає змогу людині бути успішною незалежно від специфіки основної діяльності (Кочубей, Ткачук, 2021, с. 45).

Т. Бабюк, Н. Каньоса, С. Бабюк hard skills розглядають як «базові компетенції», що представляють собою інтеграцію знань, досвіду, професійно значущих особистісних якостей, які сприяють досягненню високих результатів у процесі виконання професійної діяльності, а soft skills як «гнучкість», що характеризує відсутність шаблонності, стереотипності, здатності до змін, а «skills», у цьому разі, як компетентності – готовність, здатність та можливість особистості діяти у будь-яких мінливих ситуаціях, спираючись на власний досвід та інтуїцію (Технології формування Soft Skills, 2023, с. 11).

Зауважимо, що hard skills традиційно розглядаються крізь призму фахових знань, умінь і технологій соціальної роботи, тобто, охоплюють систему спеціалізованих знань, умінь і навичок, що забезпечують виконання професійних функцій: соціальна діагностика, оцінка потреб клієнтів, планування та реалізація соціальних інтервенцій, ведення документації, правове консультування, міжвідомча взаємодія. Soft skills, натомість, становлять систему

надпрофесійних компетентностей, що визначають ефективність міжособистісної взаємодії та здебільшого ототожнюються з комунікативною компетентністю, емоційним інтелектом, лідерством і стресостійкістю, тобто, репрезентують комплекс особистісних, соціально-психологічних і комунікативних якостей, серед яких провідне місце посідають: емпатія, комунікативна компетентність, критичне мислення, стресостійкість, адаптивність, командна взаємодія, емоційна саморегуляція.

Тож, у контексті заявленої проблеми, hard skills розглядаємо як технічні, спеціалізовані знання й уміння, необхідні для виконання професійних функцій соціального працівника. Вони піддаються кількісному виміру, їх можна перевірити тестами, практичними завданнями, іспитами чи сертифікацією. У професійній діяльності соціального працівника зазначені групи навичок перебувають у тісній взаємодії та взаємозумовленості (див. табл. 1).

Загалом, hard skills формують професійну основу діяльності, забезпечуючи технологічний і правовий аспект роботи соціального працівника. У той час, на відміну від технічних навичок, soft skills мають гуманістичний і психологічний вимір та забезпечують здатність соціального працівника до ефективної взаємодії з клієнтами, колегами, представниками громад, державних і недержавних інституцій. Зауважимо, що soft skills формують *аксіологічно-комунікативне ядро професійної компетентності*, яке визначає гуманістичну орієнтацію соціальної роботи.

Методологічно формування цих груп навичок ґрунтується на детермінації: системного, компетентнісного, акмеологічного підходів, що пропонуємо розглянути більш детально.

Системний підхід, що є одним із базових методологічних засад сучасної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, оскільки дозволяє розглядати процес формування hard та soft skills як цілісну, багаторівневу та динамічну систему, елементи якої перебувають у взаємозалежності та взаємозумовленості. Його застосування зумовлене складністю професійної діяльності соціального працівника, що поєднує правові, соціальні,

Узагальнено-порівняльна структура та зміст **hard** та **soft skills** майбутніх соціальних працівників

Hard skills	Soft skills
знання законодавчо-нормативної бази соціальної роботи: соціальної політики, міжнародного права, стандартів соціальних послуг, захисту прав людини;	комунікативна компетентність – уміння налагоджувати контакт, слухати, співпереживати, переконувати, вести діалог;
уміння проводити соціальну діагностику, використовувати методи соціологічного та психологічного дослідження (анкетування, інтерв'ювання, спостереження, аналіз випадку);	емпатія та емоційний інтелект – здатність розуміти почуття інших, регулювати власні емоції, підтримувати клієнта в кризових ситуаціях;
навички документування та ведення соціальних кейсів, складання соціальних паспортів, програм соціальної підтримки;	критичне та системне мислення – уміння аналізувати соціальні явища, розрізняти причини й наслідки, ухвалювати обґрунтовані рішення;
компетенції у сфері цифрової грамотності: володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, електронними базами даних, цифровими платформами соціальних послуг;	стресостійкість і саморегуляція, особливо в умовах соціальних конфліктів, гуманітарних криз, роботи з травматичним досвідом клієнтів;
менеджерські та адміністративні вміння – планування, проєктування, оцінка ефективності соціальних програм, складання звітів, аналіз статистичних даних.	командна робота та лідерство, що проявляються у спільній діяльності з фахівцями суміжних галузей (психологами, педагогами, юристами, лікарями);
	креативність і гнучкість, що допомагають знаходити нестандартні рішення у складних соціальних кейсах.

психологічні, педагогічні та управлінські компоненти.

У межах системного підходу професійна підготовка майбутніх соціальних працівників постає як відкрита соціально-освітня система, що функціонує у взаємодії з соціальним середовищем, інституційними структурами, професійними стандартами та запитамі суспільства. Формування **hard** та **soft skills** у цьому контексті не зводиться до сукупності окремих освітніх впливів, а розглядається як результат узгодженої дії цілей, змісту, методів, форм і результатів навчально-професійної діяльності.

Загалом, із позицій системного підходу **hard skills** та **soft skills** не функціонують ізольовано, а формують інтегровану систему професійної готовності соціального працівника та забезпечує цілісність, узгодженість і результативність освітнього процесу, створюючи методологічні передумови для підготовки фахівця нового типу – компетентного, адаптивного, соціально відповідального та здатного до ефективної професійної діяльності в умовах сучасних соціальних викликів.

Компетентнісний підхід є провідною методологічною парадигмою сучасної професійної освіти, орієнтованої на підготовку фахівців,

здатних до ефективної діяльності в умовах соціальної невизначеності, багатовекторності професійних завдань та зростання суспільних ризиків. В загальному, компетентнісний підхід передбачає здатність особистості мобілізувати здобуті знання, навички, досвід і способи поведінки як у процесі постійних суспільних змін, так і в умовах конкретної ситуації (Данильчук, 2024, с. 124). У контексті професійної підготовки майбутніх соціальних працівників компетентнісний підхід забезпечує цілісну інтеграцію **hard** та **soft skills** як взаємопов'язаних складників професійної компетентності.

На відміну від знанневої парадигми, компетентнісний підхід спрямований не лише на засвоєння теоретичних знань, а насамперед на формування здатності застосовувати їх у реальних професійних ситуаціях. У цьому сенсі **hard skills** розглядаються як інструментально-технологічна основа професійної діяльності соціального працівника, тоді як **soft skills** забезпечують соціально-комунікативний, емоційно-регулятивний та етичний виміри цієї діяльності. Це зумовлює необхідність використання активних та практико-орієнтованих методів навчання, які забезпечують інтеграцію **hard** та **soft skills**: аналіз професійних ситуацій,

кейс-методи, тренінги комунікативної та емоційної компетентності, моделювання соціальної роботи, супервізії, рефлексивні практики.

Таким чином, компетентнісний підхід до формування *hard skills* та *soft skills* у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників забезпечує цілісність освітнього процесу, його практичну спрямованість і відповідність сучасним вимогам соціальної практики. Він створює методологічні передумови для підготовки фахівців, здатних не лише володіти професійними знаннями та навичками, а й ефективно застосовувати їх у реальних умовах соціальної роботи, зберігаючи професійну стійкість, етичність і соціальну відповідальність.

Акмеологічний підхід у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників ґрунтується на ідеї досягнення особистістю найвищих рівнів професійного та особистісного розвитку (акме) у процесі фахового становлення. Його застосування зумовлене специфікою соціальної роботи як професійної діяльності, що вимагає не лише володіння технологіями соціальної допомоги, а й високого рівня

особистісної зрілості, професійної самосвідомості, відповідальності та стійкості до складних соціальних викликів.

У контексті акмеологічного підходу формування *hard skills* та *soft skills* розглядається як поетапний, цілеспрямований процес професійного зростання майбутнього соціального працівника, спрямований на досягнення оптимального рівня професійної майстерності. При цьому *hard skills* інтерпретуються як інструментальна основа професійної діяльності, що забезпечує ефективне виконання функціональних обов'язків, тоді як *soft skills* виступають чинниками професійної зрілості, самореалізації та стійкої професійної ефективності.

Важливим положенням акмеологічного підходу є ідея індивідуальних траєкторій професійного розвитку, що реалізуються через ключові етапи професійного акме майбутніх соціальних працівників (див. табл. 2). У процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників це передбачає створення умов для самостійного визначення цілей професійного зростання, мотивації до професійного

Таблиця 2

Етапи професійного акме майбутніх соціальних працівників у взаємозв'язку з формуванням *hard skills* та *soft skills*

Етап професійного акме	Характеристика етапу професійного становлення	Hard skills	Soft skills
Адаптаційно-орієнтаційний	Початкове входження у професію; формування уявлень про соціальну роботу, її цінності та функції.	Базові знання з соціальної роботи; ознайомлення з нормативно-правовою базою; первинні навички соціальної діагностики.	Мотивація до професії; базова комунікативна культура; готовність до навчання; відкритість до зворотного зв'язку.
Когнітивно-операційний	Активне засвоєння фахових знань і методів діяльності; формування професійної ідентичності.	Навички аналізу соціальних проблем; застосування методів соціальної роботи; ведення документації; планування соціальних інтервенцій.	Розвиток емпатії; критичне мислення; відповідальність; навички міжособистісної взаємодії.
Діяльнісно-практичний	Інтеграція теорії та практики; набуття досвіду реальної професійної діяльності.	Самостійне здійснення соціального супроводу; консультування клієнтів; міжвідомча взаємодія; проектна діяльність.	Стресостійкість; емоційна саморегуляція; командна робота; професійна етика.
Рефлексивно-розвивальний	Усвідомлення власного професійного стилю; корекція діяльності на основі рефлексії.	Удосконалення професійних технологій; адаптація методів до складних випадків; аналітична діяльність.	Професійна рефлексія; саморегуляція; гнучкість мислення; здатність до самовдосконалення.
Акмеологічний (професійної майстерності)	Досягнення високого рівня професійної зрілості та ефективності; самореалізація у професії.	Експертне володіння методами соціальної роботи; розробка інноваційних програм; супервізійна діяльність.	Лідерство; стратегічне мислення; професійна стійкість; здатність до наставництва та соціальної відповідальності.

самовдосконалення, прагненні до самореалізації, розвитку власного стилю діяльності, накопичення позитивного професійного досвіду, розвитку рефлексивності та здатності до саморегуляції, прийняття відповідальних рішень, подолання професійних труднощів і профілактики професійного вигорання.

Запропонована таблиця відображає логіку акмеологічного розвитку майбутнього соціального працівника – від початкової професійної орієнтації до досягнення професійної майстерності; *hard skills* та *soft skills* у кожному етапі представлені як взаємопов'язані та взаємодоповнювальні компоненти, що забезпечують поступове наближення до професійного акме.

Таким чином, акмеологічний підхід до формування *hard skills* та *soft skills* у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників забезпечує спрямованість освітнього процесу на досягнення високого рівня професійної майстерності, особистісної зрілості та стійкої професійної ефективності. Його реалізація створює методологічні передумови для підготовки фахівців, здатних до безперервного професійного саморозвитку, відповідального виконання соціальної місії та ефективної діяльності в сучасних умовах воєнних дій на території України.

Сучасна система вищої освіти має забезпечити інтеграцію *hard* та *soft skills* у цілісний професійний профіль майбутніх соціальних працівників, що є можливим завдяки: компетентнісному моделюванню освітніх програм, де кожна навчальна дисципліна формує як професійні, так і соціально-комунікативні навички; використанню активних методів навчання – тренінгів, рольових ігор, аналізу ситуацій, волонтерської та проєктної діяльності; практикоорієнтованій підготовці, що поєднує академічне навчання з соціальною практикою; рефлексивним технологіям, які

сприяють усвідомленню власного професійного розвитку, етичних орієнтирів та особистісного зростання. У результаті – майбутній соціальний працівник матиме сформований *професійно-особистісний потенціал*, що забезпечуватиме ефективне виконання завдань соціального захисту, підтримки, розвитку особистості й громади.

Висновки. Узагальнення результатів дослідження дає підстави стверджувати, що ефективна професійна підготовка майбутніх соціальних працівників неможлива без цілісного формування *hard skills* і *soft skills*, що перебувають у відношеннях взаємодоповнюваності та взаємозумовленості, а їх інтеграція забезпечує готовність фахівців до професійної діяльності в умовах соціальної нестабільності та зростання соціальних викликів.

Запропонована в дослідженні узагальнено-порівняльна структура *hard* і *soft skills* та етапів професійного акме майбутніх соціальних працівників у взаємозв'язку з формуванням зазначених навичок, мають методологічне та практичне значення для вдосконалення змісту освітніх програм із спеціальності П10 Соціальна робота та консультування. Вони можуть бути використані у процесі проєктування освітніх компонентів, розроблення навчально-методичного забезпечення, організації практичної підготовки, супервізії та оцінювання рівнів професійної готовності здобувачів вищої освіти.

Перспективи подальших розвідок пов'язуємо з дослідженнями впливу цифровізації соціальної роботи на трансформацію структури *hard* і *soft skills*; вивченням механізмів профілактики професійного вигорання соціальних працівників засобами розвитку м'яких навичок, а також інтеграції та адаптації кращих практик до умов сучасної України.

Література

1. Бутиліна О. В., Радченко Н. Р. Розвиток *soft skills* як чинник підвищення ефективності діяльності соціальних працівників. *SOCIOПРОСТІР: міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи*. 2020. № 9. С. 53–60. DOI: <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2020-9-07>
2. Данильчук Л. О. Компетентнісний підхід до обґрунтування необхідних міжгалузевих спеціальних компетентностей у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. № 4. С. 124–131. DOI: <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2024-4-124-131>

3. Канівець А. Особливості професійної діяльності та підготовки фахівців соціальної сфери. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*. Панама–Вінниця, 2021. С. 164–166. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-11.06.2021.v1.50>
4. Коваль К. О. Розвиток “soft skills” у студентів – один з чинників для їх працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. № 2. С. 162–167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvpi_2015_2_26 (дата звернення: 20.12.2025).
5. Кубіцький С. О. Аналіз освітньо-професійних програм підготовки фахівців за спеціальністю 231 “Соціальна робота”. *Science Rise. Pedagogical Education*. 2017. № 6. С. 18–22. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.105503>
6. Михнюк С. Зміст професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2025. № 1(50). С. 191–194. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.50.191-194>
7. Савельчук І. Б. Підготовка соціальних працівників за сучасних умов: інноваційні тенденції. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 1. С. 120–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2016_1_22 (дата звернення: 18.12.2025).
8. Співак Я. О. Професійна підготовка соціальних працівників: вітчизняний і міжнародний досвід / упоряд. Я. О. Співак, Н. В. Скіданова. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2018. Вип. 6. С. 134–144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2018_6_15 (дата звернення: 18.12.2025).
9. Співак Я., Співак Л., Кузнецов О., Беседіна Є., Дуднік К. Сучасні проблеми підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2021. № 34(2). С. 105–111. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2020.34.13>
10. Кочубей Т., Ткачук Ю. Соціальні навички soft skills у системі компетентностей майбутніх соціальних працівників. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2021. Вип. 2(7). С. 42–51. DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(7\).2021.244074](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(7).2021.244074)
11. Технології формування Soft Skills в системі професійної підготовки педагога : навчальний посібник [Електронний ресурс] / уклад. Т. Й. Бабюк, Н. Г. Каньоса, С. М. Бабюк. Кам’янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2023. 222 с.
12. Чорноштан Є. В. Організаційно-педагогічні умови забезпечення фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти. *Академічні візії*. 2024. Вип. 38. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17524583>
13. Soft skills: універсальні навички європейського рівня. *Одеський обласний центр зайнятості*. URL: <https://ode.dcz.gov.ua/publikaciya/soft-skills-universalni-navychky-uevropeyskogo-rivnya> (дата звернення: 23.12.2025).

References

1. Butylina, O. V., & Radchenko, N. R. (2020). Rozvytok soft skills yak chynnyk pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti sotsialnykh pratsivnykiv [Development of soft skills as a factor of improving the efficiency of social workers]. *SOCIOPROSTIR: mizhdystsyplinaryni elektronnyi zbirnyk naukovykh prats z sotsiologii ta sotsialnoi roboty – Socioprostir: The Interdisciplinary Online Collection of Scientific Works on Sociology and Social Work*, (9), 53–60. DOI: <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2020-9-07> [in Ukrainian].
2. Danylchuk, L. O. (2024). Kompetentnisnyi pidkhid do obgruntuvannia neobkhdnykh mizhhaluzevykh spetsialnykh kompetentnostei u profesiinii pidhotovtsi maibutnykh fakhivtsiv sotsialnoi sfery [Competence-based approach to substantiating the necessary interdisciplinary special competencies in the professional training of future social sphere specialists]. *Sotsialna pedahohika: teoriia ta praktyka – Social Pedagogy: Theory and Practice*, (4), 124–131. DOI: <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2024-4-124-131> [in Ukrainian].
3. Kanivets, A. (2021). Osoblyvosti profesiinoi diialnosti ta pidhotovky fakhivtsiv sotsialnoi sfery [Features of professional activity and training of social sphere specialists]. *Zbirnyk naukovykh prats ЛОГОΣ – Collection of Scientific Papers ЛОГОΣ*. (pp. 164–166). Panama–Vinnytsia. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-11.06.2021.v1.50> [in Ukrainian].
4. Koval, K. O. (2015). Rozvytok “soft skills” u studentiv yak odyin z chynnykiv yikh pratsevlashtuvannia [Development of students’ soft skills as one of the factors of their employability]. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu – Bulletin of Vinnytsia Polytechnic Institute*, (2), 162–167. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvpi_2015_2_26 [in Ukrainian].
5. Kubitskyi, S. O. (2017). Analiz osvitno-profesiinykh proqram pidhotovky fakhivtsiv za spetsialnistiu 231 Sotsialna robota [Analysis of educational and professional programmes for training

specialists in speciality 231 Social Work]. *ScienceRise. Pedagogical Education*, (6), 18–22. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.105503> [in Ukrainian].

6. Mykhniuk, S. (2025). Zmist profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do pedahohichnoi vzaiemodii u protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin [Content of professional training of future social workers for pedagogical interaction in the process of studying professional disciplines]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, 1(50), 191–194. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.50.191-194> [in Ukrainian].

7. Savelchuk, I. B. (2016). Pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv za suchasnykh umov: innovatsiini tendentsii [Training of social workers under modern conditions: innovative trends]. *Visnyk Zhytomirskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Pedahohichni nauky – Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University. Pedagogical Sciences*, (1), 120–125. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2016_1_22 [in Ukrainian].

8. Spivak, Ya. O., & Skidanova, N. V. (Eds.). (2018). Profesiina pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv: vitchyzniani i mizhnarodnyi dosvid [Professional training of social workers: domestic and international experience]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka – Spirituality of Personality: Methodology, Theory and Practice*, (6), 134–144. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2018_6_15 [in Ukrainian].

9. Spivak, Ya., Spivak, L., Kuznetsov, O., Biesedina, Ye., & Dudnik, K. (2021). Suchasni problemy pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do profesiinoi diialnosti [Modern problems of training future social workers for professional activity]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika – Pedagogical Education: Theory and Practice. Psychology. Pedagogy*, 34(2), 105–111. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2020.34.13> [in Ukrainian].

10. Kochubei, T., & Tkachuk, Yu. (2021). Sotsialni navychky soft skills u systemi kompetentnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv [Soft social skills in the competence system of future social workers]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita – Social Work and Social Education*, 2(7), 42–51. DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(7\).2021.244074](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(7).2021.244074) [in Ukrainian].

11. Babiuk, T. Y., Kaniosa, N. H., & Babiuk, S. M. (Eds.). (2023). Tekhnolohii formuvannia soft skills v systemi profesiinoi pidhotovky pedahoha [Technologies of soft skills formation in the system of professional teacher training]. Kamianets-Podilskyi: Kovalchuk O. V. [in Ukrainian].

12. Chornoshtan, Ye. V. (2024). Orhanizatsiino-pedahohichni umovy zabezpechennia fundamentalnoi profesiinoi pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv u zakladakh vyshchoi osvity [Organisational and pedagogical conditions for ensuring fundamental professional training of social workers in higher education institutions]. *Akademichni vizii – Academic Visions*, (38). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17524583> [in Ukrainian].

13. Soft skills: universalni navychky yevropeiskoho rivnia [Soft skills: universal skills of the European level]. *Odeskyi oblasnyi tsentr zainiatosti – Odessa Regional Employment Centre*. Retrieved from <https://ode.dcz.gov.ua/publikaciya/soft-skills-universalni-navychky-yevropeyskogo-rivnya> [in Ukrainian].

Данильчук Л. О. Теоретико-методологічні засади формування hard skills та soft skills у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників

У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз проблеми формування hard skills та soft skills у процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників в умовах сучасних соціокультурних трансформацій, гуманітарних викликів, воєнних дій і зростання соціальної вразливості населення. Обґрунтовано, що фрагментарне формування зазначених навичок у межах освітніх програм знижує рівень професійної адаптивності, стійкості та практичної результативності випускників. На основі аналізу вітчизняних і зарубіжних джерел уточнено сутнісні характеристики понять «hard skills» і «soft skills» у контексті соціальної роботи, розкрито їхній зміст, структуру та функціональне призначення.

Методологічну основу дослідження становлять системний, компетентнісний та акмеологічний підходи. Обґрунтовано, що системний підхід забезпечує розгляд формування hard і soft skills як цілісної, багаторівневої та динамічної освітньо-професійної системи; компетентнісний – орієнтує підготовку на інтеграцію знань, умінь і особистісних якостей у здатність діяти в реальних професійних ситуаціях; акмеологічний – спрямовує освітній процес на поетапне професійне зростання майбутніх соціальних працівників та досягнення ними професійної майстерності. Запропоновано алгоритм етапів професійного акме у взаємозв'язку з формуванням hard і soft skills, що відображає логіку становлення фахівця від адаптації до рівня експертної діяльності.

Доведено, що інтеграція hard і soft skills у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників є необхідною умовою формування їхньої професійної зрілості, соціальної відповідальності, стійкості до професійних ризиків і здатності до безперервного саморозвитку. Практичне значення дослідження полягає в

окресленні напрямів удосконалення освітніх програм соціальної роботи шляхом використання компетентнісного моделювання, активних і практикоорієнтованих методів навчання, рефлексивних і акмеологічних технологій.

Ключові слова: соціальна робота, професійна підготовка, соціальний працівник, hard skills, soft skills, компетентнісний підхід, системний підхід, акмеологічний підхід, професійне акме.

Danylchuk L. O. Theoretical and methodological foundations of forming hard skills and soft skills in the professional training of future social workers

The article provides a theoretical and methodological analysis of the problem of forming hard skills and soft skills in the process of professional training of future social workers under conditions of contemporary sociocultural transformations, humanitarian challenges, military actions, and increasing social vulnerability of the population. It is substantiated that the fragmented development of these skills within educational programs reduces the level of professional adaptability, resilience, and practical effectiveness of graduates. Based on the analysis of national and international sources, the essential characteristics of the concepts of “hard skills” and “soft skills” in the context of social work are clarified, and their content, structure, and functional purpose are revealed.

The methodological framework of the study is based on systemic, competence-based, and acmeological approaches. It is argued that the systemic approach ensures consideration of the formation of hard and soft skills as an integral, multilevel, and dynamic educational and professional system; the competence-based approach focuses training on the integration of knowledge, skills, and personal qualities into the ability to act effectively in real professional situations; the acmeological approach directs the educational process toward the gradual professional growth of future social workers and the achievement of professional excellence. An algorithm of the stages of professional acme in relation to the formation of hard and soft skills is proposed, reflecting the logic of professional development from adaptation to the level of expert activity.

It is proven that the integration of hard and soft skills in the professional training of future social workers is a necessary condition for the formation of their professional maturity, social responsibility, resilience to professional risks, and capacity for continuous self-development. The practical significance of the study lies in outlining directions for improving social work educational programs through the use of competence-based modeling, active and practice-oriented teaching methods, and reflective and acmeological technologies.

Key words: social work, professional training, social worker, hard skills, soft skills, competence-based approach, systemic approach, acmeological approach, professional acme.

Дата першого надходження статті до видання: 15.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

